

29.03.2016

Stj/1

§ 269

**V 13.4.2016, Kunnan asukkaan aloite vaikeavammaisten ihmisten
aseman parantamiseksi**

HEL 2015-004421 T 05 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää merkitä kunnan asukkaan aloitteen tiedoksi.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Annikki Thoden, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36048
annikki.thoden(a)hel.fi

Liitteet

1 Kuntalaisaloite vaikeavammaisten ihmisten aseman parantamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kunnan asukkaat ovat 8.4.2015 tehneet kuntalaisaloitteen vaikeavammaisten ihmisten aseman parantamiseksi. Aloitteessa on kaikkiaan 749 allekirjoittajaa.

Kuntalaisaloitteessaan allekirjoittajat esittävät, että vaikeavammaisten omaishoitajille maksettaisiin työstä kohtuullista omaishoidon tukea. Samoin he esittävät, ettei kenenkään vaikeavammaisen ihmisen lähihoitajaksoja vähennettäisi ja että jokaisella vaikeavammaisella ihmisellä olisi yksilöllisen tarpeen mukaan vapaa-ajanavustaja. Lisäksi he edellyttävät, että jokaiselle vaikeavammaiselle taattaisiin maksuton liikkuminen kotikunnan julkisilla välineillä ja tarvittaessa taksilla.

Kaupunginhallitus toteaa, että kuntalain 28 §:n mukaan kunnan asukkaalla on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa

asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettujen toimenpiteet. Kaupunginvaltuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettujen toimenpiteet.

Kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 25 §:n mukaan kaupunginhallituksen tulee esittää valtuuston tietoon vuosittain viimeistään huhtikuussa pidettävässä kokouksessa valtuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt kunnan asukkaan aloitteet ja niiden johdosta suoritettujen toimenpiteet. Käsiteltäessä kunnan asukkaan aloitteita sallitaan keskustelu. Kaupunginhallituksen on saatettava käydystä keskustelusta laadittu pöytäkirja kysymyksessä olevien asioiden valmistelussa huomioon otettavaksi.

Päätöksentekoa yksittäisten aloitteiden osalta ei toivomusponsia lukuun ottamatta sallita.

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta antoi aloitteesta lausunnon, jossa todetaan, että Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto järjestää kaikki ne palvelut, jotka ovat saajilleen lakisääteisiä tai kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piirissä. Helsingissä vammaispalvelujen nettokustannusten muitten suurten kuntien vastaavia menoja nopeampi kasvu rajoittaa kuitenkin harkinnanvaraisten palvelujen osuuden lisäämistä.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoitopalkkiosta, tarvittavista muista palveluista hoidettavalle ihmiselle sekä omaishoitajan muusta tukemisesta. Hoitopalkkion suuruus on porrastettu hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Vuonna 2015 Helsingissä omaishoidontuen alimman hoitopalkkion suuruus oli 384,67 euroa kuukaudessa ja korkein hoitopalkkio 1601,36 euroa kuukaudessa. Hoitopalkkio on omaishoitajalle veronalaista tuloa.

Vaikeavammaisten ja kehitysvammaisten lyhytaikaisjaksoja myönnetään perheiden jaksamisen tueksi harkinnan mukaan ja niiden myöntäminen perustuu aina asiakkaan ja asiakkaan perheen yksilölliseen tarpeeseen. Palvelutarpeen arviointia päivitetään säännöllisesti ja aina asiakkaan elämäntilanteen muutoksissa.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja myönnetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Henkilökohtaisen avun myöntämisen kriteerit on määriteltävä vammaispalvelulain 8 c §:ssä ja henkilökohtainen apu on palveluun oikeutetuille subjektiivinen oikeus. Kaikille hakijoille, jotka täyttävät vammaispalvelulaissa määritellyt kriteerit myönnetään henkilökohtaista apua heidän yksilöllisen tarpeensa mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysviraston toimialaan kuuluvat vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain perusteella korvaamat kuljetuspalvelut ovat joukkoli-

29.03.2016

Stj/1

kennevälineiden vaihtoehto niissä tilanteissa, jolloin palvelun- ja avun-
tarve on niin merkittävä, ettei sitä pystytä joukkoliikennetyypisillä rat-
kaisuilla ratkaisemaan. Sosiaali- ja terveystoiminta vahvistaa ko-
kouksissaan kuljetuspalveluista perittävien omavastuuosuuksien mää-
rän.

Sosiaali- ja terveystoimesta vastaava apulaiskaupunginjohtaja on vas-
tannut aloitteen tekijöille kirjeellään 1.7.2015 ja nojautui vastaukses-
saan lausunnossa esitettyihin kannanottoihin. Vastaus ilmenee päätös-
historiasta.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Annikki Thoden, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36048
annikki.thoden(a)hel.fi

Liitteet

1 Kuntalaisaloite vaikeavammaisten ihmisten aseman parantamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginkanslia Sosiaali- ja terveystoiminta johtava apulaiskaupunginjohtaja
01.07.2015 § 11

HEL 2015-004421 T 05 03 00

Päätös

Sosiaali- ja terveystoiminta johtava apulaiskaupunginjohtaja päätti antaa
Matti Laitisen ja 748 kunnan asukkaan tekemään kuntalaisaloitteeseen
vastauksen, joka perustuu liitteenä olevaan sosiaali- ja terveystoiminta-
kunnan antamaan lausuntoon. Vastauksenaan sosiaali- ja terveystoiminta
johtava apulaiskaupunginjohtaja toteaa seuraavaa:

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoiminta järjestää kunnan asuk-
kaille ne palvelut, jotka ovat saajilleen lakisääteisiä tai kunnan erityisen
järjestämisvelvollisuuden piirissä. Helsingissä vammaispalvelujen net-
tokustannusten muitten suurien kuntien vastaavia menoja suurempi
kasvu rajoittaa kuitenkin harkinnanvaraisten palvelujen osuuden lisää-
mistä.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoitopalkkiosta, tarvittavista palveluista hoidettavalle sekä omaishoitajan muusta tukemisesta. Hoitopalkkion suuruus on porrastettu kuntakohtaisesti hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Omaishoidon tuen alimman hoitopalkkion suuruus vuonna 2015 on 384,67 euroa kuukaudessa. Korkein hoitopalkkio tällä hetkellä Helsingissä on 1 601,36 euroa kuukaudessa. Palkkio on omaishoitajalle veroalaista tuloa.

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto järjestää vapaapäiväoikeutta korvaavaa hoitoa asumispalveluna, laitoshoidona tai perhehoitona omissa tai ostopalveluyksiköissä. Omaishoitaja voi halutessaan saada kotiin lakisääteisen vapaan ajaksi myös sijaisomaishoitajan. Tällöin sosiaali- ja terveystieteiden virasto maksaa sijaisomaishoitajille korvauksen lomitusvuorokausilta. Omaishoitajien käytössä on myös kolme palveluseteliä: omaishoidon tuen lakisääteinen lomitus, harkinnanvarainen lyhytaikaishoito sekä kotiin annettava tunti-lomitus.

Vaikeavammaisten ja kehitysvammaisten lyhytaikaisjaksoja myönnetään harkinnan mukaan perheiden jaksamisen tukemiseksi. Lyhytaikaishoitajaksojen myöntäminen perustuu aina asiakkaan ja asiakkaan perheen yksilölliseen tarpeeseen. Palvelujen saanti on tällöin oikeudenmukaista ja yhdenvertaista. Palvelutarpeen arvioita päivitetään säännöllisesti ja aina asiakkaan elämäntilanteen muutoksissa.

Henkilökohtaista apua, kuten muitakin vammaispalvelulain palveluja myönnetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Henkilökohtaisen avun myöntämisen kriteerit on määritelty vammaispalvelulain 8 c §:ssä ja henkilökohtainen apu on palveluun oikeutetulle henkilölle subjektiivinen oikeus. Kaikille hakijoille, jotka täyttävät vammaispalvelulaissa määritellyt kriteerit myönnetään henkilökohtaista apua heidän yksilöllisen tarpeensa perusteella.

Lisäksi vammaispalvelulaissa (19.12.2008/981, 8 c §) todetaan, että harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Kuntalaisten liikkuminen turvataan ensisijaisesti julkisella liikenteellä, jonka järjestämisestä vastaa Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (HSL). HSL:n hallitus määrittelee julkisten liikennevälineiden lipuista perittävän hinnat ja voi myöntää alennuksia ja vapaalippuja pääsääntöisesti liikennepoliittisin perustein.

Sosiaali- ja terveystieteiden viraston toimialaan kuuluvat vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain perusteella korvaamat kuljetuspalvelut ovat joukkoliikennevälineiden vaihtoehto tilanteissa, joissa henkilöiden palveluntarve

29.03.2016

Stj/1

on niin suuri, ettei sitä pystytä joukkoliikennetyyppisillä ratkaisulla tyydyttämään.

Päätöksen perustelut

Matti Laitinen ja 748 kunnan asukasta ovat tekemässään kuntalaisaloitteessa esittäneet, että vaikeavammaisten ihmisten asemaa on parannettava. Aloite ja sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto ovat päätöksen liitteinä.

Lisätiedot

Annikki Thoden, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36048
annikki.thoden(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 16.06.2015 § 222

HEL 2015-004421 T 05 03 00

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle kuntalaisaloitteessa esitettyihin väitteisiin ja vaatimuksiin seuraavan esittelijän muutetun ehdotuksen mukaisen lausunnon:

1. Jokaiselle kotona asuvan vaikeavammaisen ihmisten omaishoitajalle maksetaan arvokkaasta työstään kohtuullista omaishoidon tukea

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoitopalkkiosta, tarvittavista palveluista hoidettavalle sekä omaishoitajan muusta tukemisesta.

Hoitopalkkion suuruus on porrastettu kuntakohtaisesti hoidon sitovuu- den ja vaativuuden perusteella. Omaishoidon tuen alimman hoitopalkkion suuruus vuonna 2015 on 384,67 euroa kuukaudessa. Korkein hoitopalkkio tällä hetkellä Helsingissä on 1 601,36 euroa kuukaudessa. Palkkio on omaishoitajalle veroalaista tuloa.

Sosiaali- ja terveystyöjärjestö järjestää vapaapäiväoikeutta korvaavaa hoitoa asumispalveluna, laitoshoidona tai perhehoitona omissa tai ostopalveluyksiköissä. Omaishoitaja voi halutessaan saada kotiin lakisääteisen vapaan ajaksi myös sijaisomaishoitajan. Tällöin sosiaali- ja terveystyöjärjestö maksaa sijaisomaishoitajille korvauksen lomitusvuorokausilta. Omaishoitajien käytössä on myös kolme palveluseteliä: omaishoidon tuen lakisääteinen lomitus, harkinnanvarainen lyhytaikaishoito sekä kotiin annettava tunti-lomitus.

Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden osastosta on ollut edustus kansallisen omaishoidon kehittämissuunnitelman työssä. Ohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota omaishoitajien aseman vahvistamiseen, yhdenvertaisuuteen ja jaksamisen tukemiseen. Ohjelman ehdotuksen mukainen laki sopimusomaishoidosta korvautuu nykyisen omaishoidon tuesta annetun lain. Työryhmä on esittänyt uutta lakia sopimusomaishoidosta. Lakiin kirjattaisiin muun muassa säännökset palkkioista sekä sopimusomaishoidon edellytyksistä, kuten sitovasta ja vaativasta hoidon tarpeesta sekä omaisen soveltuvuudesta ja halukkuudesta omaishoitajaksi. Laissa säädettäisiin muun muassa sopimusomaishoidon edellytyksistä ja hoitopalkkioiden saantiperusteista. Lakiehdotus on jäänyt nykyisen hallituksen päätettäväksi.

2. Kenenkään vaikeavammaisen ihmisen lähihoitojaksoja ei vähennetä

Vaikeavammaisten ja kehitysvammaisten lyhytaikaisjaksoja myönnetään vammaisten sosiaalityössä harkinnan mukaan, perheiden jaksamisen tukemiseksi. Lyhytaikaishoitojaksojen myöntäminen perustuu aina asiakkaan ja asiakkaan perheen yksilölliseen tarpeeseen. Palvelujen saanti on tällöin oikeudenmukaista ja yhdenvertaista. Asiakasperheiden tarpeet vaihtelevat, joissain tilanteissa on tarvetta lisätä palveluja. Joissain tilanteissa uudet palvelut korvaavat aiemmin jo myönnettyjä palveluja. Palvelutarpeen arviointeja päivitetään säännöllisesti ja aina asiakkaan elämäntilanteen muutoksissa.

3. Jokaisella vaikeavammaisella ihmisellä on käytössään yksilöllisen tarpeensa mukaan vapaa-ajanavustaja

Asiakkaalla on lakisääteinen oikeus palveluntarpeen arviointiin. Henkilökohtaista apua, kuten muitakin vammaispalvelulain palveluja myönnetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Henkilökohtaisen avun myöntämisen kriteerit on määritelty vammaispalvelulain 8 c §:ssä ja henkilökohtainen apu on palveluun oikeutetulle henkilölle subjektiivinen oikeus. Kaikille hakijoille, jotka täyttävät vammaispalvelulaissa määritellyt kriteerit myönnetään henkilökohtaista apua heidän yksilöllisen tarpeensa perusteella.

Vammaispalvelulaissa (19.12.2008/981, 8 c §) todetaan, että harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta. Henkilökohtaisen avun tunteja on myönnetty mm. ryhmäkodeissa asuville kehitysvammaisille asiakkaille tarpeen mukaisesti.

4. Jokaiselle vaikeavammaiselle ihmiselle taataan maksuton liikkuminen kotikunnan julkisilla liikennevälineillä ja tarvittaessa taksilla

29.03.2016

Stj/1

Sosiaali- ja terveystieteiden toimialaan kuuluvat vammaispalvelulain tai sosiaalihoitolain perusteella korvaamat kuljetuspalvelut ovat joukkoliikennevälineiden vaihtoehto tilanteissa, joissa henkilöiden palveluntarve on niin suuri, ettei sitä pystytä joukkoliikennetyyppisillä ratkaisuilla tyydyttämään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (3.8.1992/734, 1 §) mukaan kunnallisista sosiaali- ja terveystieteiden palveluista voidaan periä maksu palvelunkäyttäjältä, jollei laissa ole säädetty sitä maksuttomaksi. Edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (9.10.1992/912, 1 §) mukaisesti asetuksessa mainituista kunnallisista sosiaali- ja terveystieteiden palveluista saa periä tässä asetuksessa säädettyt maksut. Sanotun asetuksen 6 §:n mukaisesti vammaispalvelulain vaikeavammaisille järjestettävistä kuljetuspalveluista voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu.

Kuntalaisten liikkuminen turvataan ensisijaisesti julkisella liikenteellä, jonka järjestämisestä vastaa Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (HSL). HSL:n hallitus määrittelee julkisten liikennevälineiden lipuista perittävän hinnat ja voi myöntää alennuksia ja vapaalippuja pääsääntöisesti liikennepoliittisin perustein.

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta on vahvistanut § 188 13.05.2014 kokouksessaan kuljetuspalveluista perittävien omavastuuosuuksien määrän.

Mikäli asiakas on toimeentulotuen asiakas, eikä selviydy jokapäiväisistä talouteen kuuluvista menoistaan, voidaan julkisilla kulkemista tukea osana toimeentulotukea.

Yhteenveto

Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden virasto järjestää jatkossakin ne palvelut, jotka ovat saajilleen lakisääteisiä tai kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piirissä.

Helsingissä vammaispalvelujen nettokustannusten muita kuusikkokuntia suurempi kasvu (v.2010-2014, yht. 32,7%) rajoittaa kuitenkin harkinnanvaraisten palvelujen osuuden lisäämistä.

Nettokustannusten kasvu v.2010-2014 oli Espoossa 26,3%, Vantaalla 13,6%, Turussa 4,8% ja Tampereella 16,2%.

Terveyden- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Asiakkaalla on oikeus ajantasaiseen palvelusuunnitelmaan, ja sen perusteella toteutettaviin palveluihin ja tukitoimiin. Yksilöllinen palvelutar-

29.03.2016

Stj/1

peen arviointi on asiakkaiden perusoikeus ja takaa asiakkaiden oikeudenmukaisen ja yhdenvertaisen kohtelun, vaikka palvelujen määrä voi vaihdella asiakaskohtaisesti.

Käsittely

16.06.2015 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä Hannu Juvonen: muutan ehdotusta siten, että asialle lisätään liiteasiakirja numero 2 (kuntalaisaloite).

Esittelijä

virastopäällikkö
Hannu Juvonen

Lisätiedot

Merja Jäntti, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43715
merja.jantti(a)hel.fi

Mikaela Westergård, vammaistyön johtaja, puhelin: 310 43149
mikaela.westergard(a)hel.fi